Верховний
Суд

ДАЙДЖЕСТ
судової практики
Великої Палати
Верховного Суду

Рішення, внесені до ЄДРСР
за період з 01.07.2025 по 31.07.2025

Зміст

1. Спори, що виникають з договірних правовідносин.....4
2. Спори, що виникають із земельних правовідносин.....7
3. Спори, що виникають із податкових правовідносин.....10
4. Спори, що виникають із питань нарахування суддівської винагороди.....12

Перелік уживаних скорочень

ВП ВС	–	Велика Палата Верховного Суду
КГС ВС	–	Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
ВСУ	–	Верховний Суд України
ВС	–	Верховний Суд
ВККС	–	Вища кваліфікаційна комісія суддів України
ДПС України	–	Державна прикордонна служба України
КМДА	–	Київська міська державна адміністрація
КАС України	–	Кодекс адміністративного судочинства України
ЗК України	–	Земельний кодекс України
ПК України	–	Податковий кодекс України.
ЦК України	–	Цивільний кодекс України

1. Спори, що виникають з договірних правовідносин

1.1. ВП ВС відступила від правових висновків ВСУ і КГС ВС щодо застосування статей 1281, 1282 ЦК України до правовідносин кредитора та спадкоємців майнового поручителя, який не є боржником за основним зобов'язанням, визначивши, що строк пред'явлення кредитором вимоги до спадкоємців, а також порядок виконання ними зобов'язання, передбачений у статтях 1281, 1282 ЦК України, не поширюються на правовідносини, які виникають у зв'язку з переходом у порядку спадкування майна, яке майновий поручитель передав в іпотеку задля забезпечення виконання зобов'язань третьою особою (відмінною від особи іпотекодавця).

Такі відносини регулюються нормами Закону України «Про іпотеку», і тому іпотека є дійсною для спадкоємця іпотекодавця, який набуває статусу іпотекодавця та має всі його права і обов'язки за іпотечним договором

Обставини справи: Чоловік позивачки передав в іпотеку банку квартиру для забезпечення виконання кредитних зобов'язань іншою особою. Після його смерті квартиру успадкувала дружина. Водночас банк відступив право вимоги за іпотечним договором фінансовій установі, яка майже через два роки після прийняття спадщини звернула стягнення на іпотечну квартиру, а згодом продала фізичній особі (відповідачу), яка своєю чергою передала її в іпотеку іншій фінансовій установі.

Позивачка звернулась до суду з позовом про визнання права власності, витребування майна із чужого незаконного володіння, визнання недійсним договору іпотеки та скасування рішень державних реєстраторів

Позивачка стверджувала про незаконність вибуття з її власності успадкованої квартири, вважаючи іпотеку припиненою, оскільки вона не отримувала жодних майнових вимог протягом шести місяців з дня одержання нею свідоцтва про право на спадщину, а звернення стягнення на квартиру в позасудовому порядку суперечить статтям 1281, 1282 ЦК України.

Суди попередніх інстанцій вважали застосовними до спірних правовідносин приписи статті 1281 ЦК України, проте дійшли протилежних висновків щодо дотримання відповідних строків кредитором, а також щодо порядку звернення стягнення на іпотечне майно відповідно до статті 37 Закону України «Про іпотеку» або статті 1282 ЦК України.

Правовий висновок ВП ВС:

Обов'язки іпотекодавця, коли він є третьою особою в основному правовідношенні, мають виключно майновий характер, а не особистий. Саме майно, а не іпотекодавець (який цілеспрямовано визначив таку форму зобов'язання та конкретне майно), є гарантом виконання основного зобов'язання.

Наведене співвідноситься з нормами частини третьої статті 23 Закону України «Про іпотеку», за якими, якщо право власності на предмет іпотеки

переходить до спадкоємця фізичної особи – іпотекодавця, такий спадкоємець не несе відповідальності перед іпотекодержателем за виконання основного зобов'язання, але в разі його порушення боржником він відповідає за задоволення вимоги іпотекодержателя в межах вартості предмета іпотеки.

Зі змісту статей 1281, 1282 ЦК України можна зробити висновок, що вони стосуються правовідносин, за яких сторона основного зобов'язання помирає, а її майно переходить до інших осіб – спадкоємців, які разом із цим майном набувають невиконане особисте боргове (грошове) зобов'язання спадкодавця, що обмежується вартістю успадкованого майна.

Отже, положення статей 1281, 1282 ЦК України (як щодо строків пред'явлення вимог, так і щодо порядку виконання зобов'язань спадкоємцями) не поширюються на правовідносини, пов'язані з переходом у спадщину майна, переданого в іпотеку для забезпечення виконання зобов'язання третьої особи. Такі правовідносини регулюються нормами Закону України «Про іпотеку», які є спеціальними та підлягають застосуванню в цих правовідносинах.

Велика Палата ВС відступила від висновків щодо застосування статей 1281, 1282 ЦК України, сформованих у постановах ВСУ від 08 квітня 2015 року у справі № 6-33цс15 та КГС ВС від 25 серпня 2020 року у справі № 905/1959/19, за змістом яких положення названих статей застосовуються у правовідносинах щодо переходу іпотечного майна до спадкоємців майнового поручителя, який не є боржником за основним зобов'язанням.

У цій справі суди встановили, що договір іпотеки містить іпотечне застереження про задоволення вимог іпотекодержателя, зокрема, шляхом передачі іпотекодержателю права власності на предмет іпотеки в рахунок виконання основного зобов'язання в порядку, встановленому статті 37 Закону України «Про іпотеку», а також те, що іпотекодержатель звертався до позивачки з повідомленнями-вимогами про усунення порушення за основним зобов'язанням.

Отже, апеляційний суд дійшов обґрунтованого висновку про дотримання іпотекодержателем процедури звернення стягнення на предмет іпотеки в позасудовому порядку згідно зі статтею 37 Закону України «Про іпотеку» та, відповідно, про законність набуття ним права власності на спірне майно.

Постанова ВП ВС від 25 червня 2025 року у справі № 761/382/21: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128876523

1.2. ВП ВС конкретизувала власний правовий висновок щодо можливості зменшення судом розміру процентів річних, передбачених статтею 625 ЦК України, визначивши, що три проценти річних, передбачені цією статтею (якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом), – це законодавчо встановлений та мінімальний розмір процентів річних, на які може розраховувати кредитор у разі неналежного виконання зобов'язання боржником, який не підлягає зменшенню судом.

Позовні вимоги про стягнення інфляційних втрат і трьох відсотків річних можуть бути заявлені без обмеження останніми трьома роками, що передували подачі позову, якщо позовна давність за такими вимогами не спливла станом на 02 квітня 2020 року, оскільки такий строк звернення до суду спочатку було продовжено (до 30 червня 2023 року – на строк дії карантину, а надалі до 29 січня 2024 року – на строк дії воєнного стану), а з 30 січня 2024 року перебіг строку звернення до суду зупинився на строк дії воєнного стану

Обставини справи: Між КП та ТОВ був укладений договір на виконання робіт і надання послуг. У зв'язку з неналежним виконанням КП умов договору та простроченням оплати за договором утворилася заборгованість, яку на користь ТОВ було стягнуто за рішенням суду. Пізніше відповідач погасив заборгованість у повному обсязі частинами у строк до 02 квітня 2024 року. Водночас позивач вважав, що відповідач, крім заборгованості за договором, має також сплатити інфляційні втрати і три проценти річних.

У зв'язку з чим у червні 2024 року ТОВ звернулося до суду з позовом до КП про стягнення інфляційних втрат і трьох процентів річних.

Задовольняючи частково позовні вимоги, суди першої та апеляційної інстанцій визнали обґрунтованими позовні вимоги про стягнення інфляційних втрат та трьох процентів річних, нарахованих за період з 02 квітня 2017 року по 01 квітня 2024 року. Водночас суди зазначили про відсутність правових підстав для стягнення заявлених позивачем інфляційних втрат та процентів річних, нарахованих за період з 13 березня по 01 квітня 2017 року, у зв'язку зі спливом позовної давності.

Правовий висновок ВП ВС:

Під час дії карантину та воєнного стану законодавець застосував нову конструкцію, якою тимчасово доповнив перелік обставин, які впливають на перебіг позовної давності, а саме продовження позовної давності.

Враховуючи відповідні законодавчі зміни, Велика Палата ВС дійшла висновку, що в разі якщо позовна давність не спливла станом на 2 квітня 2020 року, то цей строк звернення до суду спочатку було продовжено (до 30 червня 2023 року – на строк дії карантину, а надалі до 29 січня 2024 року – на строк дії воєнного стану), а з 30 січня 2024 року перебіг строку звернення до суду зупинився на строк дії воєнного стану.

Отже, оскільки в цій справі станом на 2 квітня 2020 року позовна давність не спливла, то звернення до суду з позовними вимогами про стягнення інфляційних втрат і трьох процентів річних, нарахованих за період із 2 квітня 2017 року по 1 квітня 2024 року, тобто без обмеження останніми трьома роками, що передували подачі позову, є обґрунтованим.

Також Велика Палата ВС визначила, що з огляду на правову природу процентів річних як визначеної законом плати боржника за користування грошовими коштами кредитора їх розмір може бути зменшено.

При цьому суд під час визначення розміру, до якого можна зменшити проценти річних, обмежений нормою частини другої статті 625 ЦК України, яка визначає, що боржник має сплатити кредитору три проценти річних (якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом) від простроченої суми.

З огляду на викладене Велика Палата ВС дійшла висновку, що розмір процентів річних, який становить три проценти річних (якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом), – це законодавчо встановлений і мінімальний розмір процентів річних, на які може розраховувати кредитор у разі неналежного виконання зобов'язання боржником, який не підлягає зменшенню судом.

Велика Палата ВС конкретизувала правовий висновок, викладений в її постанові від 18 березня 2020 року у справі № 902/417/18 про те, що виходячи з принципів розумності, справедливості та пропорційності суд за певних умов може зменшити розмір як неустойки, штрафу, так і процентів річних за час затримки розрахунку відповідно до статті 625 Цивільного кодексу України, оскільки всі вони спрямовані на відновлення майнової сфери боржника.

Отже, три проценти річних не підлягали зменшенню судами, тому позовні вимоги про їх стягнення є обґрунтованими.

Постанова ВП ВС від 02 липня 2025 року у справі № 903/602/24: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128845028

2. Спори, що виникають із земельних правовідносин

2.1. ВП ВС конкретизувала висновки КГС ВС та КЦС ВС щодо правового режиму земельних ділянок, розташованих у межах прикордонної смуги, визначивши, що земельні ділянки в межах прикордонної смуги шириною 30–50 метрів уздовж державного кордону України (а вздовж лінії державного кордону України з Російською Федерацією і Республікою Білорусь – шириною до 2 кілометрів), які використовуються для забезпечення діяльності Державної прикордонної служби України, зокрема для облаштування та утримання інженерно-технічних споруд, належать до земель оборони, щодо яких встановлений особливий режим їх використання та які можуть перебувати лише в державній власності, а отже не підлягають передачі до комунальної чи приватної власності

Обставини справи: Прокурор в інтересах держави в особі ОВА звернувся до суду з позовом до сільської ради та Держгеокадастру про визнання недійсним наказу в частині передачі земельних ділянок із державної в комунальну власність, скасування державної реєстрації права комунальної власності та державної реєстрації земельних ділянок.

За обставинами справи Держгеокадастр передав сільській раді в комунальну власність земельні ділянки сільськогосподарського призначення

державної власності. Прокурор стверджував, що такі земельні ділянки частково розташовані в межах прикордонної смуги, яка встановлена вздовж державного кордону України, що свідчить про належність цих земельних ділянок у частині накладення до земель оборони, які можуть перебувати лише в державній власності та не підлягають передачі до комунальної власності, а також щодо яких встановлений спеціальний режим використання.

Суди попередніх інстанцій відмовили в задоволенні позову з огляду на те, що розташування спірної земельної ділянки в межах прикордонної смуги не підтверджує її належності до земель оборони та не впливає на її цільове призначення.

Правовий висновок ВП ВС:

Законодавець визначив як правовий режим земельних ділянок у межах прикордонної смуги, так і спеціальний правовий режим земельних ділянок у межах прикордонної смуги шириною 30–50 метрів уздовж лінії державного кордону для будівництва, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій тощо.

Помістивши відповідні правила про земельні ділянки в межах прикордонної смуги шириною 30–50 метрів уздовж лінії державного кордону в статтю 77 «Землі оборони» ЗК України, встановивши мету виокремлення такої категорії земель – для забезпечення національної безпеки та оборони, дотримання режиму державного кордону, законодавець відніс ці земельні ділянки в межах прикордонної смуги до категорії земель оборони, для яких передбачений особливий режим використання.

Отже, землі прикордонної смуги шириною 30–50 метрів уздовж лінії державного кордону належать до земель оборони і використовуються для забезпечення діяльності ДПС України, зокрема для облаштування та утримання інженерно-технічних споруд, прикордонних знаків, просік, комунікацій та інших об'єктів. Ці землі мають особливий правовий режим, запроваджений законодавством, і використовуються з обмеженнями, передбаченими для забезпечення національної безпеки та оборони держави на кордоні.

Інші земельні ділянки в межах прикордонної смуги, які не використовуються для розташування прикордонної інженерної інфраструктури та не підлягають обов'язковому відведенню в постійне користування військовим частинам ДПС України, тобто мають інший правовий режим і не належать до земель оборони, можуть перебувати в комунальній та приватній власності.

Таким чином, Велика Палата ВС дійшла висновку, що у цій справі прокурор має довести, яка саме площа земельних ділянок, у яких межах накладається на 50-метрову смугу вздовж кордону. Захистити право без з'ясування повних відомостей про спірні земельні ділянки та їх ідентифікації неможливо.

З огляду на викладене Велика Палата ВС конкретизувала висновки КГС ВС, викладені у постановах від 12 лютого 2025 року у справі № 902/71/24, від 04 вересня 2024 року у справі № 922/4669/23, від 02 жовтня 2024 року у справі

№ 444/1011/20, від 15 січня 2025 року у справах № 903/1311/23 та № 903/1324/23 та висновок КЦС ВС, викладений у постанові від 06 листопада 2019 року у справі № 163/2369/16-ц про те, що земельні ділянки у межах прикордонної смуги, встановленої вздовж державного кордону України, належать до земель оборони, щодо яких встановлений спеціальний режим їх використання та які можуть перебувати лише у державній власності, тому не підлягають передачі до комунальної чи приватної власності.

Постанова ВП ВС від 02 липня 2025 року у справі № 902/122/24: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128845054

2.2. Належним способом захисту порушених прав власника щодо земельної ділянки, яка передана на підставі договору оренди, строк якого після його попередньої пролонгації на момент звернення з позовом до суду закінчився, є звернення до суду з вимогою про зобов'язання орендаря повернути земельну ділянку

Обставини справи: За обставинами справи ТОВ отримало право користування земельною ділянкою на підставі судового рішення про визнання укладеним договору оренди земельної ділянки строком на 5 років. Згодом міська рада прийняла рішення про зміну умов договору, після чого сторони підписали новий договір оренди у формі новації та зареєстрували його. Пізніше строк дії договору було продовжено ще на 5 років. Проте після завершення цього строку договір не поновлювався, але ТОВ земельну ділянку не повернуло.

У зв'язку з цим прокурор звернувся до суду в інтересах держави, стверджуючи також, що земельна ділянка розташована в охоронній зоні об'єктів культурної спадщини та історичному ареалі міста і була передана з порушенням вимог законодавства. Крім вимоги про повернення ділянки, прокурор заявив вимоги про визнання незаконним та скасування рішення міської ради, визнання недійсним договору оренди та скасування державної реєстрації права оренди.

Суди попередніх інстанцій відмовили в задоволенні позову, оскільки, зокрема, наявність зобов'язальних відносин між відповідачами унеможливлює пред'явлення негаторного позову, а, заявляючи вимогу про визнання недійсним договору, прокурор фактично намагається переглянути судові рішення, якими був визнаний укладеним такий договір та продовжений строк його дії. Також апеляційний суд звернув увагу на припинення дії оспорюваного договору оренди з огляду на закінчення строку, на який його було укладено.

Правовий висновок ВП ВС:

Наявність зобов'язальних (договірних) правовідносин щодо спірної земельної ділянки унеможливлює її повернення із застосуванням положень статті 391 ЦК України (шляхом пред'явлення негаторного позову до суду).

У разі закінчення строку договору оренди, на який його було укладено, та невиконання орендарем свого обов'язку з повернення земельної ділянки,

належним та ефективним способом захисту порушених прав орендодавця відповідно до пункту четвертого частини 2 статті 16 ЦК України є зобов'язання орендаря повернути земельну ділянку, яка була предметом цього договору.

У цій справі, встановивши, що позов прокурора спрямований на повернення спірної земельної ділянки за наслідком закінчення строку дії договору оренди територіальній громаді, Велика Палата ВС розглянула вимогу позову прокурора про зобов'язання відповідача повернути, а міську раду – прийняти спірну земельну ділянку як вимогу про повернення цієї земельної ділянки територіальній громаді за правилами статті 785 ЦК України та статті 34 Закону України «Про оренду землі» (як правовий наслідок припинення договору оренди землі).

Водночас інші позовні вимоги прокурора були визнані неналежними та неефективними. Зокрема, оспорюване рішення міської ради вичерпало свою дію виконанням і його скасування не відновить порушене право. Щодо позовних вимог про визнання недійсним договору, який припинився внаслідок закінчення строку дії, то прокурор не обґрунтував, яким чином їх задоволення за одночасного заявлення вимоги про зобов'язання ТОВ повернути земельну ділянку, впливає на відновлення порушеного права.

З огляду на викладене Велика Палата ВС скасувала рішення судів попередніх інстанцій в частині відмови в задоволенні позову про зобов'язання ТОВ повернути спірну земельну ділянку та ухвалила нове – про їх задоволення. В частині відмови в задоволенні решти позовних вимог змінила оскаржувані судові рішення, виклавши їх мотивувальні частини в редакції цієї постанови.

Постанова ВП ВС від 16 липня 2025 року у справі № 910/2389/23: https://reyestr.court.gov.ua/Review/129278127

3. Спори, що виникають із податкових правовідносин

3.1. ВП ВС відступила від власного правового висновку щодо строків звернення до суду з позовом про оскарження податкового повідомлення-рішення, вказавши, що норма пункту 56.18 статті 56 ПК України не встановлює строку звернення до суду з позовом про оскарження податкового повідомлення-рішення та не є відсильною до норми, яка їх встановлює, а отже не є тим «іншим законом», яким встановлені спеціальні строки звернення до суду. Строк давності 1095 днів, встановлений статтею 102 ПК України, є не процесуальним строком звернення до суду, а строком давності, у межах якого за платником податків зберігається право оскарження.

При зверненні до суду з позовом про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень після процедури адміністративного оскарження застосовується місячний строк, встановлений пунктом 56.19 статті 56 ПК України як спеціальна норма, а не тримісячний строк, передбачений частиною четвертою статті 122 КАС України

Обставини справи: ФОП звернулася до суду з позовом до ГУ ДПС у Тернопільській області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

За обставинами справи відповідач провів документальну позапланову виїзну перевірку ФОП, за результатами якої було виявлено низку порушень та оформлено податкові-повідомлення рішення про нарахування грошового зобов'язання. Позивачка оскаржила до ДПС ці податкові повідомлення-рішення, проте ДПС рішеннями про результати розгляду скарг залишила їх без змін.

Суди попередніх інстанцій, задовольняючи клопотання відповідача, залишили позов без розгляду з підстав пропуску місячного строку звернення до суду з позовом про скасування податкового повідомлення-рішення після його адміністративного оскарження, передбаченого пунктом 56.19 статті 56 ПК України.

Звертаючись із касаційною скаргою, позивачка стверджувала, що причина пропуску нею строку полягає в колізії правових норм КАС України та ПК України, оскільки при зверненні до суду з позовом до суб'єкта владних повноважень вона скористалася строками, встановленими частиною четвертою статті 122 КАС України, яка передбачає більший (тримісячний) строк, ніж той, що визначений у пункті 56.19 статті 56 ПК України для звернення до суду з моменту отримання рішення за результатами досудового оскарження (один місяць), оскільки більший строк, передбачений КАС України, є таким, що трактується на користь її як платника податків.

Правовий висновок ВП ВС:

Норма пункту 56.19 ст. 56 ПК України є спеціальною щодо норми частини четвертої статті 122 КАС України, а отже має перевагу в застосуванні у податкових спорах і регулює оскарження в судовому порядку податкових повідомлень-рішень та інших рішень контролюючих органів про нарахування грошових зобов'язань за умови попереднього використання позивачем досудового порядку вирішення спору. Вона встановлює строк для їх оскарження протягом місяця, що настає за днем закінчення процедури адміністративного оскарження відповідно до пункту 56.17 статті 56 ПК України.

Ці дві правові норми (загальна і спеціальна) не породжують колізію, адже має місце не суперечність між правовими нормами, а доповнення норми спеціальної дії та встановлення системного законодавчого регулювання, а тому спеціальна норма, передбачена ПК України, має пріоритет у регулюванні спірних правовідносин.

З обставин справи вбачається, що до подання позовної заяви до суду у квітні 2024 року позивачка в листопаді 2023 року оскаржила до ДПС України податкові повідомлення-рішення, тобто відбувалася процедура адміністративного оскарження податкових повідомлень-рішень, яка закінчилась у січні 2024 року – в день отримання позивачкою рішень ДПС України про результати розгляду її скарги. Тобто останнім днем строку звернення до суду у цьому випадку є 20 лютого 2024 року.

Тому Велика Палата ВС погодилася з висновками судів першої та апеляційної інстанцій щодо того, що звернення позивачки до суду є таким, що подане з пропуском місячного строку звернення до суду. При цьому позивачка не навела жодних об'єктивних причин, за яких не могла звернутися до суду в місячний строк.

Також Велика Палата ВС відступила від висновку, викладеного в пункті 101 постанови Великої Палати від 19 січня 2023 року у справі № 140/1770/19, про те, що норма пункту 56.18 статті 56 ПУ України встановлює спеціальні строки звернення до суду, відсилаючи в цьому питанні до статті 102 цього Кодексу.

Велика Палата ВС дійшла висновку, що норма пункту 56.18 статті 56 ПК України не встановлює строку звернення до суду з позовом про оскарження податкового повідомлення-рішення та не є відсильною до норми, яка їх встановлює, а отже, не є тим «іншим законом», яким встановлені спеціальні строки звернення до суду. Строк давності у 1095 днів, встановлений статтею 102 ПК України, є не процесуальним строком звернення до суду, а строком давності, у межах якого за платником податків зберігається право оскарження.

Постанова ВП ВС від 16 липня 2025 року у справі № 500/2276/24: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128993275

4. Спори, що виникають із питань нарахування суддівської винагороди

4.1. Саме з 27 грудня 2023 року (дня набрання чинності Законом № 3481-IX) законодавчо врегульовано механізм переведення суддів Верховного Суду України до штату Верховного Суду, а разом із цим і питання встановлення дати, з якої в судді, обраного до ВСУ безстроково, виникає право на отримання суддівської винагороди, визначеної положеннями Закону України «Про судоустрій і статус суддів» для судді ВС, – дати зарахування його до штату ВС відповідно до наказу Голови ВС

Обставини справи: У 2003 році Верховна Рада України обрала позивача на посаду судді ВС України безстроково.

Водночас згодом відбулася судова реформа, реалізована з набранням чинності 30 вересня 2016 року Законом України від 2 червня 2016 року № 1401-VIII«Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» (далі – Закон № 1401-VIII) та Законом України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій та статус суддів» (далі – Закон № 1402-VIII).

У визначені цим Законом порядок і строк ВККС не прийняла висновку про проходження позивачем кваліфікаційного оцінювання з незалежних від нього причин, а тому він уважає, що де-факто держава підтвердила його здатність здійснювати правосуддя у найвищій судовій інстанції.

У зв'язку з цим позивач звернувся до суду з позовом до ВС України і ВС, оскільки вважав, що ВС України починаючи з 1 січня 2017 року протиправно

нараховував йому суддівську винагороду із застосуванням пункту 23 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII у розмірі, визначеному Законом України від 7 липня 2010 року № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон № 2453-VI), а не у розмірі, визначеному положеннями статті 135 Закону № 1402-VIII з урахуванням його пункту 24 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення».

Правовий висновок ВП ВС:

На підставі пункту 7 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII статус, структура, повноваження, порядок роботи, права, обов'язки, гарантії суддів, зокрема отримання суддівської винагороди, суддів ВС України, ВССУ, ВГСУ, ВАСУ продовжували визначатися Законом № 2453-VI.

За змістом пункту 24 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII розмір посадового окладу судді з 1 січня 2017 року для судді ВС становить 75 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року.

Велика Палата ВС зазначила, що набуття суддею ВС права на суддівську винагороду у розмірі, визначеному пунктом 24 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII, перебувало у взаємозв'язку з призначенням судді ВС на цю посаду за результатами конкурсу, проведеного відповідно до цього Закону, та зарахування його до штату цього суду.

Водночас з дня ухвалення Конституційним Судом України 18 лютого 2020 року Рішення № 2-р/2020 у справі № 1-15/2018(4086/16) втратили чинність приписи пункту 7, 14 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII щодо ВС України.

Отже, до 18 лютого 2020 року пункт 7 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII мав юридичну силу щодо суддів ВСУ, обраних на посади до дня набрання чинності Законом № 1401-VIII, і унормовував, що суддівська винагорода цих суддів визначається Законом № 2453-VI.

27 грудня 2023 року набрав чинності Закон № 3481-IX, яким внесено низку змін та доповнень до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII, зокрема доповнено його пунктом 4-1, яким передбачено, що судді ВСУ, обрані на посади до дня набрання чинності Законом № 1401-VIII, продовжують здійснювати свої повноваження як судді ВС відповідної спеціалізації до звільнення або припинення їхніх повноважень з підстав, визначених Конституцією України.

Отже, саме з 27 грудня 2023 року (дня набрання чинності Законом № 3481-IX) законодавчо врегульовано механізм переведення суддів ВС України до штату ВС, а разом із цим і питання встановлення дати, з якої у судді, обраного до ВСУ безстроково, виникає право на отримання суддівської винагороди, визначеної положеннями Закону № 1402-VIII для судді ВС, – дати зарахування його до штату ВС відповідно до наказу Голови ВС.

З огляду на викладене, позивач станом на дату ухвалення судом першої інстанції рішення (26 жовтня 2020 року), перебував у штаті ВСУ і чинне на той

час законодавство не врегульовувало питання щодо переведення суддів ВСУ до ВС.

Таким чином, в оспорюваному періоді щодо позивача не було умов, необхідних для виникнення права на отримання суддівської винагороди у розмірі, визначеному статтею 135 та пунктом 24 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII для суддів ВС, оскільки він не був зарахований до штату ВС і відповідно не здійснював у ньому правосуддя.

Постанова ВП ВС від 10 липня 2025 року у справі № 826/15959/18: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128876526

Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.07.2025 по 31.07.2025 / Упоряд.: сектор систематизації практики Верховного Суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду / Відпов. за вип.: Секретар ВП ВС, д-р юрид. наук, професор, член-кореспондент НАПрН України В. Ю. Уркевич. Київ, 2025. Вип. 53. – 14 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень Великої Палати. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

fb.com/supremecourt.ua

@supremecourt_ua

t.me/supremecourtua

x.com/supremecourt_ua

so.supreme.court.gov.ua